

Současná ukrajinská literatura pro dospělé

PŘEDNÁŠKA PRO KNIHOVNU JIŘÍHO MAHENA V BRNĚ

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav slavistiky

Mgr. Krystyna Kuznietsova, Ph.D. (krystyna.kuznietsova@phil.muni.cz)

Otázka odpočtu současnosti v ukrajinské literatuře

- **Konec 80. let**
- Černobylská katastrofa – 1986
- **Rok 1991**
- Nezávislost Ukrajiny
- **Od roku 2014**
- Euromajdan a konflikt na východě Ukrajiny

Konec 80. let

1. Nesmírně zajímavé a bouřlivé období v ukrajinské kultuře konce 80. let

Sociologický rámec:

- Černobylská katastrofa. Perestrojka
- Pád Varšavské smlouvy, pád Berlínské zdi.
- Rozpad SSSR. Demokratizace ve východní Evropě.
- Pád železné opony, konec zatajení informací.

Pronikání obrovských toků různých informací na Ukrajinu, dříve zakázaných:

- Dříve zakázaná klasika a literatura exilu
- Západní filozofické proudy, které byly dříve zakázané
- Překlady

2. Postupné zborcení oficiální kultury (literatury), neživotaschopné a stereotypní, a vznik současné ukrajinské kultury - hudby, umění a literatury.

- Transavantgarda (neoimpresionismus) v umění, *bu-ba-bizm* v literatuře jako obdoba postmoderny.
- Rychlý rozvoj ukrajinské rockové hudby (Mertvyj Piveň, Plač Jeremiji). Intelektualizace hudby.
- Postmoderna: Ukrajinský postmodernismus je specifický. Soc-art (jako obdoba pop-artu) se zde nekoná. Kritika socialistického realismu v malé míře. Kritika předchozí literární generace.

Ukrajinský postmodernismus

- způsobený posttotalitním stavem společnosti
- měl několik odvětví – např. literatura karnevalu – BU-BA-BU, pop-literatura – Serhij Žadan, apokalyptický postmodernismus – Jurij Izdryk, Jevhen Paškovskyj apod.
- Ironie a stylizace se staly nejběžnějšími metodami ukrajinského postmodernismu.
- **Bu-Ba-Bu** je literární skupina založena třemi ukrajinskými spisovateli Jurijem Andruchovyčem, Viktorem Neborakem a Oleksandrem Irvancem. Skupina byla založena v dubnu 1985 ve Lvově. Tři slabiky v názvu skupiny znamenají *burleska*, *balagan* a *buffonada* [Burleska-Bordel-Bufonáda]. Myšlenkou vzniku skupiny bylo představit karnevalovou interpretaci událostí na Ukrajině.
- **Serhij Žadan** – rebel, který odmítá vše dosavadní a zaměřuje se na mladého člověka, jenž se ocitl ve světě, ve kterém neumí žít a postrádá smysl hledání své životní cesty.

Samota a absence spirituality společnosti konce 20. století v ukrajinské literatuře

- **Tvorba Olesja Uljanenka**
- odcizení, neschopnost dorozumění mezi blízkými lidmi, pocity osamění a vyprázdnění vlastního života
- dramatické osudy lidí, kteří se dostávají do tíživých životních situací, epizodické útržky z cizích životů ve chvíli zlomů, v okamžik jejich existenciálních zkoušek
- pokus popsat a diagnostikovat životní pocit člověka na konci 20. a počátku 21. století
- pravda o člověku, který žije v nelidské společnosti
- O. Uljanenko považuje, že příčina degradace společnosti spočívá v absenci (popř. ztrátě) duchovní tradice

Literatura po roce 2014

- **Hledání identity v ukrajinské literatuře posledních let:**

- * **hledání své identity ve složitém období války**

- (např. Serhij Žadan *Internát* (2017), Volodymyr Rafajenko *Mondegrin* (2019)).

- * **návrat k minulosti pro přehodnocení současnosti**

- (romány Nataľky Sňadanko *Spořádané spisy arcivévody Viléma* (2017) a Tetjany Maljarčuk *Zapomenutí* (2016))

- * **próza míst a měst**

- (román Viktorijy Ameliny *Dům pro Doma* (2017), sbírka povídek Kateryny Kalytko *Země ztracených nebo malé děsivé pohádky* (2017), román Jvana Kozlenka *Tanger* (2017) a román Markijana Kamyše *Čormet* (2017))

1. hledání své identity ve složitém období války

Serhij Žadan
Internát (2017)

Volodymyr Rafajenko
Mondegrin (2019)

2. návrat k minulosti pro přehodnocení současnosti

Natalka Sňadanko

*Spořádané spisy arcivévody
Viléma (2017)*

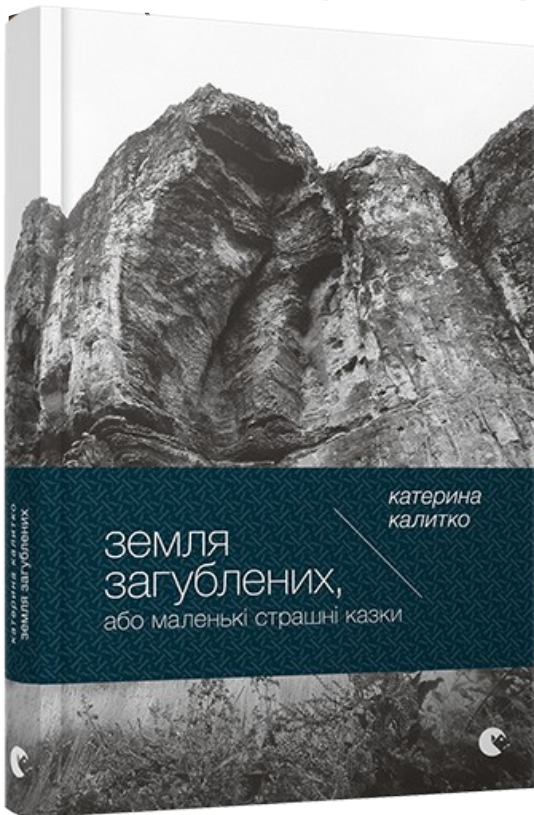
Tetjana Maljarčuk

Zapomenutí (2016)

3. próza míst a měst

Kateryna Kalytko
*Země ztracených nebo
malé děsivé pohádky*
(2017)

Viktorija Amelina
Dům pro Doma
(2017)

Jvan Kozlenko
Tanger
(2017)

Markijan
Kamyš
Čormet
(2017)
Маркіян Камиш

ЧОРМЕТ

3. próza míst a měst

Maksym Dupeško
*Příběh důstojný celého
jabloňového sadu (2017)*

Město Černovice

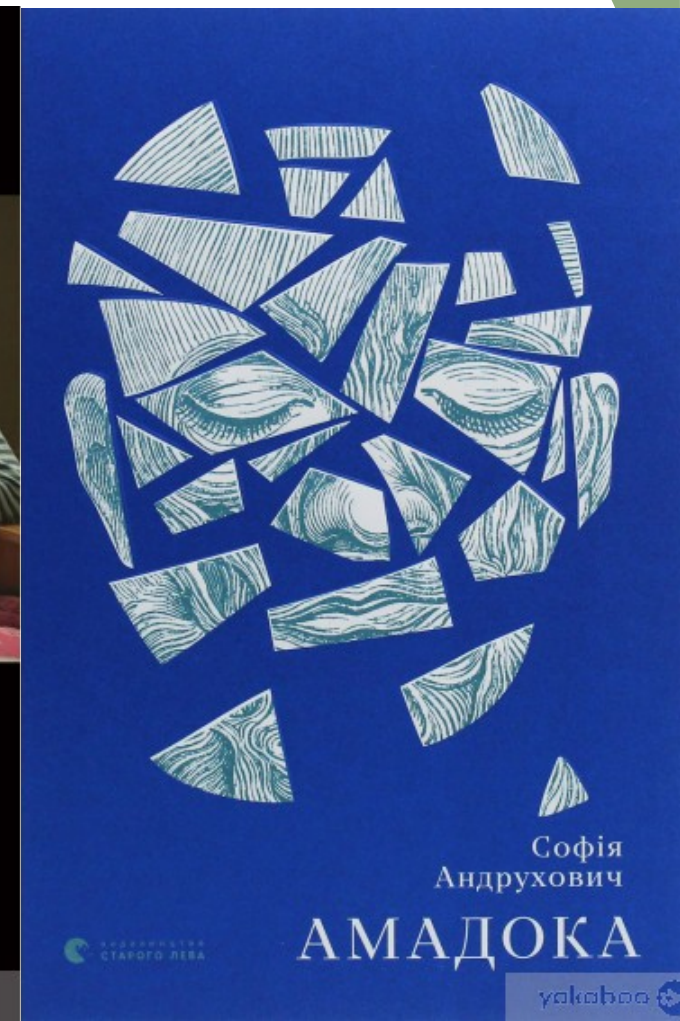
Do roku 1918 bylo město součástí Rakouska, od roku 1918 Rumunska, od roku 1940 – SSSR, od roku 1941 zase Rumunska, od roku 1944 zase SSSR, od roku 1991 nezávislé Ukrajiny.

„Nevím, kdo jsem. Jsem Bukovinec. Jsem Černovičan [...].“

„Jsem Černovičan, německy to znělo ‘Ich bin ein Czernowitzer’.“

Nejnovější romány na ukrajinském knižním trhu

- Zlomené duše nového století: posttraumatický syndrom, psychologická beznaděj, vyrovnávání se s tragickými událostmi v životě mladých lidí.
- Román ukrajinského spisovatele Artema Čecha *Kdo pak jsi?* (2021) je nastíněním světa mladých lidí v nejnovější literatuře. Román se zaměřuje na boj mladého člověka se svými vnitřními démony, poněkud odlišnými, ale výrazně ovlivňujícími jeho život.
- Hlavní postava v dětství nemohl pochopit dospělého, který měl trauma z války, ale teď, když je sám dospělý a prožívá válečné události, začíná tomu rozumět a přehodnocovat vlastní minulost.
- Sofije Andruchovyč *Amadoka* (2020)
- Po těžkém zranění během rusko-ukrajinské války na východě Ukrajiny hlavní hrdina románu ztrácí paměť. Jeho znetvořenou tvář nikdo nepozná. Po příjezdu do nemocnice muž nenalezne u sebe žádné doklady. V tomto stavu úplné amnézie ho nalezne žena, která ho považuje za svého muže ztraceného ve válce a snaží se oživit jeho vzpomínky nebo alespoň znovu vybudovat jeho paměť.
- Hlavním symbolem románu *Amadoka* je „největší jezero Evropy, které neexistuje“. A paměť, která není.

Současná ukrajinská literatura v českém překladu

- ANDRUCHOVYČ, Jurij. **Rekreace aneb Slavnosti Vzkříšeného Ducha**. Přel. Tomáš Vašut. Burian a Tichák, Olomouc 2006.
- ANDRUCHOVYČ, Jurij; STASIUK, Andrzej. **Moje Evropa**. Přel. Václav Burian a Tomáš Vašut. Periplum, Olomouc, 2009.
- ANDRUCHOVYČ, Jurij: **Písně mrtvého kohouta**. Přel. Alexej Sevruc. Brno: Větrné mlýny, 2015.
- ANDRUCHOVYČ, Sofija. **Felix Austria**. Přel. Petr Ch. Kalina. Brno: Větrné mlýny, 2017.
- ANDRUCHOVYČ, Sofija. **Maňásci**. Přel. Táňa Durická. Brno: Větrné mlýny, 2015.
- DNISTROVYJ, Anatolij. **B-52**. Přel. Petr Ch. Kalina. Brno: Větrné mlýny, 2021.
- KRUGER, Vano. **Poslední Leninův polibek**. Přel. Miroslav Tomek. Praha: FRA, 2018.
- KOCAREV, Oleh. **Černý chleba, bílá velryba**. Přel. Alexej Sevruc, Jekaterina Gazukina. Brno: Větrné mlýny, 2015.
- MALJARČUK, Taňa. **Bestiář**. Větrné mlýny, Praha, 2018.

Současná ukrajinská literatura v českém překladu

- PROCHASKO, Taras. **Jinací**. Přel. Jekaterina Gazukina, Alexandra Stelibská, Pavel Mervart, Červený Kostelec, 2012.
- PROCHASKO, Taras. **Jetotak**. Přel. Jekaterina Gazukina, Alexandra Vojtíšková, Miroslav Tomek, Tereza Chlaňová, Marie Iljašenko, Rita Kindlerová. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2020.
- SŇADANKO, Natalka. **Sbírka vášní aneb Dobrodružství mladé Ukrajinky**. Přel. Rita Kindlerová, Kniha Zlín, Zlín, 2011.
- VYNNYČUK, Jurij. **Příběhy z Haliče**. Přel. Rita Kindlerová, vydalo nakladatelství Portál, Praha 2002.
- VYNNYČUK, Jurij. **Chachacha**. Přel. Kindlerová Rita. Kniha Zlín. Zlín 2009.
- ZABUŽKO, Oksana. **Polní výzkum ukrajinského sexu**. Přel. Rita Kindlerová, OWP, Praha 2001.
- ZABUŽKO, Oksana. **Sestro, sestro**. Přel. Rita Kindlerová, nakl. ARGO, Praha 2006.
- ZABUŽKO, Oksana. **Muzeum opuštěných tajemství**. Přel. Rita Kindlerová. Kniha Zlín. Zlín. 2012.
- ŽADAN, Serhij. **Big Mac**, Praha, 2011.

Současná ukrajinská literatura v českém překladu

SBÍRKY, SBORNÍKY

- ***Expres Ukrajina (antologie současné ukrajinské povídky)***. Ed. Rita Kindlerová, Přel. Kindlerová Rita a kol. Kniha Zlín. Zlín. 2008.
- ***Ukrajina, Davaj. Ukrajina!*** Ed. Marko Robert Stech. Lucie Řehoříková. Přel. kolektiv překladatelů. Větrné mlýny 2012.
- Putování současnou ukrajinskou literární krajinou: Prozaická tvorba představitelů tzv. „stanislavského fenoménu“. Ed. T. Chlaňová, kolektiv autorů. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010.